

อุตสาหกรรมเหล็กโลกและเหล็กไทยกับ FTA ไทย-ญี่ปุ่น

สถานการณ์เหล็กโลกปี 2549 และแนวโน้ม

การผลิต การผลิตเหล็กดิบของโลก (Crude Steel) ในปี 2549 (ม.ค.-เม.ย.) ปริมาณผลผลิตจำนวน 384.60 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6 จากช่วงเดียวกันของปี 2548 ซึ่งมีผลผลิตจำนวน 363 ล้านตัน ตลอดปี 2549 คาดว่าผลผลิตน่าจะประมาณ 1,154 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2548 ตามปริมาณความต้องการใช้เหล็กของโลกซึ่งสถาบันเหล็กและเหล็กกล้านานาชาติ (The International Iron and Steel Institute : IISI) ประเมินว่าการบริโภคมีอัตราเติบโตมากขึ้นจากปี 2548 ประมาณร้อยละ 7.3 โดยในภูมิภาคเอเชียการผลิตมากกว่าภูมิภาคอื่นๆเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ตามการเพิ่มขึ้นในประเทศจีนและอินเดีย

สำหรับปี 2548 ปริมาณการผลิตเหล็กโลกผลผลิตจำนวน 1,132 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ร้อยละ 6.1 ซึ่งมีผลผลิตจำนวน 1,067 ล้านตัน โดยประเทศผู้ผลิตเหล็กโลกรายใหญ่ 5 อันดับแรก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย และ เกาหลีใต้ มีผลผลิตจำนวน 349.36, 112.48, 93.9, 66.15 และ 47.67 ล้านตัน ตามลำดับ ซึ่งเฉพาะลำพังจีนเพียงประเทศเดียวการผลิตคิดเป็นสัดส่วนสูงร้อยละ 31 ของการผลิตทั้งสิ้นของโลก

การผลิตเหล็กรายใหญ่ของโลกปี 2547-2549 (ม.ค.-เม.ย.)

หน่วย : ล้านตัน

ลำดับ	ประเทศ	2547	2548	% เปลี่ยนแปลง (47/48)	2549 (ม.ค.-เม.ย.)
1.	จีน	280.48	349.36	24.6	126.24
2.	ญี่ปุ่น	112.72	112.48	-0.2	37.36
3.	สหรัฐอเมริกา	99.68	93.90	-5.8	32.71
4.	รัสเซีย	65.56	66.15	0.9	22.60
5.	เกาหลีใต้	47.52	47.67	0.3	15.52
	อื่นๆ	461.04	462.44	0.6	150.17
	รวมทั้งสิ้น	1,067	1,132	6.1	384.60

ที่มา : สถาบันเหล็กและเหล็กกล้านานาชาติ (International Iron and Steel Institute: IISI)

บริษัทผู้ผลิต ปัจจุบันอุตสาหกรรมเหล็กโลกมีการควบรวมกิจการกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากต้องการสร้างบริษัทให้เป็นผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่ที่สุดของโลกเพราะสามารถขยายเครือข่ายไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก เพื่อให้เกิดความแข็งแกร่งในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนกำหนดทิศทางของอุตสาหกรรมเหล็กในตลาดโลกได้ ในปี 2548 บริษัทผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่ที่สุดของโลก 5 อันดับแรก ได้แก่ บริษัทมิตทาล สตีล (Mittal Steel) ของประเทศเนเธอร์แลนด์ ด้วยกำลังการผลิต 65 ล้านตันต่อปี ผลผลิตจำนวน 63 ล้านตัน โดยไต่ระดับขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งแทนบริษัทอาร์เซลอร์ (Arcelor) ซึ่งเคยครองอันดับหนึ่งมาก่อนเมื่อปี 2547 ผู้ผลิตรายใหญ่อันดับที่สองของโลกจึงต้องเป็น บริษัท Arcelor ของประเทศลักเซมเบิร์ก ด้วยกำลังการผลิต 50 ล้านตันต่อปี มีผลผลิตจำนวน 46.7 ล้านตัน รองลงไปคือ บริษัท นิปปอน สตีล (Nippon Steel) ของประเทศญี่ปุ่น ผลผลิตจำนวน 32 ล้านตัน บริษัท พอสโก (POSCO) ของประเทศเกาหลีใต้ ผลผลิตจำนวน 30.5 ล้านตัน และบริษัท JFE Holdings มาจากการควบรวมกิจการบริษัท NKK กับ Kawazaki Steel ของประเทศญี่ปุ่น ผลผลิตจำนวน 29.9 ล้านตัน ตามลำดับ

ล่าสุด (พ.ศ. 2549) บริษัท Mittal Steel อยู่ระหว่างยื่นข้อเสนอจะเข้าเทโเวอร์ บริษัท Arcelor ด้วยมูลค่าสูง 2.1 หมื่นล้านยูโร (1.02 ล้านล้านบาท) ทั้งนี้ บริษัท Mittal Steel ได้เข้าซื้อโรงผลิตเหล็กครีโวลิสตาลผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่ของประเทศยูเครน และได้เข้าซื้อเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัท โซนาหุหนันหัวหลง สตีล ทิวปีแอนต์ไวน์ ของจีนมาแล้วเมื่อปีที่ผ่านมา ขณะที่ บริษัท Arcelor ก็ควบรวมเอากิจการของบริษัท Usinor ของฝรั่งเศส กับ บริษัท Arbed Group ของลักเซมเบิร์ก และ Aceralia Corporation ของสเปน มาแล้วเช่นกัน

บริษัทผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่ของโลกปี 2547-2548

ปริมาณ : ล้านตัน

ลำดับ	บริษัท	ประเทศ	2548	2547
1.	Mittal Steel	เนเธอร์แลนด์	63.0	42.8
2.	Arcelor	ลักเซมเบิร์ก	46.7	46.9
3.	Nippon Steel	ญี่ปุ่น	32.0	32.4
4.	POSCO	เกาหลีใต้	30.5	30.2
5.	JFE Holdings	ญี่ปุ่น	29.9	31.6

ที่มา : สถาบันเหล็กและเหล็กกล้านานาชาติ (International Iron and Steel Institute: IISI)

แร่เหล็ก จากการผลิตแร่เหล็กของโลกจำนวน 1,380 ล้านตัน ในปี 2547 เพิ่มขึ้นจากปี 2546 ประมาณร้อยละ 12 ประเทศที่มีการผลิตแร่เหล็กมากเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก ได้แก่

ประเทศจีน บราซิล ออสเตรเลีย อินเดีย รัสเซีย ยูเครน สหรัฐอเมริกา และ แอฟริกาใต้ โดยผลผลิตของประเทศจีน บราซิล ออสเตรเลีย และ อินเดีย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24, 20, 17 และ 9 ของการผลิตแร่เหล็กของโลกตามลำดับ ดังนั้น ภูมิภาคเอเชียจึงเป็นกลุ่มผู้ผลิตแร่เหล็กกลุ่มใหญ่ที่สุดของโลก

ประเทศที่นำเข้าแร่เหล็กจำนวนมาก 2 อันดับแรกของโลก ได้แก่ประเทศจีน และประเทศญี่ปุ่น โดยจีนนำเข้ามากกว่าซึ่งเดิมประเทศญี่ปุ่นเคยเป็นประเทศที่มีการนำเข้ามากที่สุดมาก่อน ปี 2547 ประเทศจีนมีปริมาณการผลิตประมาณ 336 ล้านตัน และต้องนำเข้าอีกประมาณ 208 ล้านตัน ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นไม่มีการผลิตแร่เหล็กแต่ญี่ปุ่นมีการนำเข้าแร่เหล็กเพียง 135 ล้านตัน โดยประเทศผู้ส่งออกแร่รายใหญ่อันดับหนึ่งและสองของโลกคือประเทศบราซิลและออสเตรเลีย จำนวน 237 และ 211 ล้านตัน ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ประเทศที่เป็นผู้ส่งออกสุทธิ (Net Exports) ผลิตรภัณฑ์เหล็ก 3 อันดับแรกของโลก ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น รัสเซีย และบราซิล ส่วนประเทศที่เป็นผู้นำเข้าสุทธิ (Net Imports) ผลิตรภัณฑ์เหล็ก 3 อันดับแรกของโลก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน และไทย

การบริโภค ความต้องการบริโภคผลิตรภัณฑ์เหล็กสำเร็จรูปของโลกปี 2548 มีการบริโภครวมจำนวน 1,013.4 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ร้อยละ 4.1 ซึ่งบริโภคที่จำนวน 973.6 ล้านตัน โดยผู้บริโภครายใหญ่ของโลกใน 5 อันดับแรก ได้แก่ ประเทศจีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และอินเดีย จำนวน 315, 103.5, 78.1, 46.7 และ 36.7 ล้านตัน ทั้งนี้ จำนวนปริมาณการบริโภคของประเทศจีน และ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้บริโภครายใหญ่สุด 2 อันดับแรก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31 และ 11 ของการบริโภครวมของเหล็กโลก

ผู้บริโภคเหล็กรายใหญ่ของโลกปี 2546-2548

ปริมาณ : ล้านตัน

ลำดับ	ประเทศ	2546	2547	2548
1.	จีน	234.1	270	315
2.	สหรัฐอเมริกา	100.4	115.6	103.5
3.	ญี่ปุ่น	78.1	76.8	78.1
4.	เกาหลีใต้	45.4	47.2	46.7
5.	อินเดีย	31.2	33.3	36.7
	รวมทั้งโลก	818.1	973.6	1,013.4

ที่มา : สถาบันเหล็กและเหล็กกล้านานาชาติ (International Iron and Steel Institute: IISI)

แนวโน้ม การผลิตและการบริโภคเหล็กของโลกยังเติบโตมากขึ้นตามความต้องการใช้ของประเทศจีนผู้บริโภคลูกใหญ่ที่สุดของโลกตามการเติบโตต่อเนื่องของเศรษฐกิจจีนและอินเดีย ซึ่งปี 2549 คาดว่าอัตราการเติบโตเศรษฐกิจจีนและอินเดียมีค่าประมาณการร้อยละ 9.5 และ 7.6 โดยปริมาณความต้องการบริโภคเหล็กของโลกมีอัตราการขยายตัวมากขึ้นตามลำดับในปี 2547-2548 และปี 2548-2549 อยู่ที่อัตราร้อยละ 4.1 และ 7.3 ตามลำดับ

แนวโน้มปี 2550 ประมาณการความต้องการบริโภคเหล็กรวมของโลกจำนวนประมาณ 1,150 ล้านตัน โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 5.8 บริโภคมากกว่าปี 2549 ที่คาดว่าจะมีจำนวน 1,087 ล้านตัน ตามคาดการณ์เศรษฐกิจจีนและอินเดีย ปี 2550 มีค่าอัตราการเติบโตประมาณการที่อัตราร้อยละ 8.8 และ 6.8 ตามลำดับ

ทั้งนี้ ความต้องการบริโภคเหล็กเฉพาะของประเทศจีนมีอัตราการขยายตัวสูงคือ ในปี 2547-2548 และในปี 2548-2549 อัตราร้อยละ 16.7 และ 13 ตามลำดับ ส่วนแนวโน้มปี 2550 คาดว่าจีนมีอัตราขยายตัวของความต้องการบริโภคที่ร้อยละ 12.1 หรือเป็นจำนวน 399 ล้านตัน มากกว่าปี 2549 ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวน 356 ล้านตัน

ความต้องการบริโภคเหล็กของโลกปี 2547-2549 และแนวโน้มปี 2550

หน่วย : ล้านตัน

ภูมิภาค	2547	2548	2549	2550	% การเปลี่ยนแปลง		
					47/48	48/49	49/50
EU (25)	168.1	160.4	166.6	169	-4.6	3.9	1.5
CIS & Other Europe	68.6	72.7	76	78.5	6	4.5	3.3
NAFTA	149	135.8	142.6	145	-8.8	5	1.7
Central & South America	32.7	32.5	35	38	-0.7	7.6	8.7
Africa	20.5	22.4	24.1	25.4	9.4	7.5	5.4
Middle East	30.6	34.7	37.6	40.7	13.2	8.4	8.3
Asia-Pacific	504.1	554.9	605.2	653.4	10.1	9.1	8
WORLD	973.6	1,013.4	1,087	1,150	4.1	7.3	5.8

ที่มา : สถาบันเหล็กและเหล็กกล้านานาชาติ (International Iron and Steel Institute: IISI)

ความต้องการบริโภคเหล็กโลกเมื่อแยกตามภูมิภาค จะเห็นว่าเอเชีย-แปซิฟิก เป็นกลุ่มบริโภคใหญ่ที่สุดคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ย (2547-2550) ร้อยละ 55 ของทั้งโลก รองลงไป คือ กลุ่มสหภาพยุโรป (EU) สัดส่วนร้อยละ 15 ของทั้งโลก ที่ประเทศเยอรมนีและอิตาลีบริโภค มากที่สุด และ กลุ่ม NAFTA (สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก) สัดส่วนร้อยละ 13 ของทั้งโลก ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาบริโภคมากที่สุด สำหรับกลุ่มประเทศประชาคมรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States : CIS) ประกอบด้วย 6 ประเทศ ได้แก่ เบลารุส คาซัคสถาน มอลโดวา รัสเซีย ยูเครน อุซเบกิสถาน เป็นอีกกลุ่มที่มีประเทศผู้ผลิตเหล็กมากในลำดับต้น ๆ 10 อันดับแรก ของโลก อาทิ รัสเซีย และยูเครน ซึ่งรัสเซียเป็นผู้บริโภคมากที่สุดในกลุ่ม

สถานการณ์อุตสาหกรรมเหล็กไทยกับการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น

อุตสาหกรรมเหล็กไทย ปี 2549 คาดว่าจะเติบโตไม่เกินร้อยละ 10 โดยเฉพาะ เมื่อการเลื่อนโครงการเมกะโปรเจกต์ของภาครัฐให้ล่าช้าออกไป ส่งผลให้ความต้องการใช้เหล็กในงานก่อสร้างลดลง ในปี 2548 ความต้องการใช้เหล็กในประเทศประมาณ 15 ล้านตัน มาจาก ปริมาณการผลิตจำนวน 10 ล้านตัน การนำเข้า 7 ล้านตัน และการส่งออก 2 ล้านตัน โดยอัตรา เติบโตร้อยละ 12 เป็นมูลค่ากว่า 4 แสนล้านบาท แยกเป็นมูลค่าการผลิต 2.3 แสนล้านบาท ส่วน ที่เหลือต้องอาศัยการนำเข้าทั้งวัตถุดิบและเหล็กสำเร็จรูปที่ในประเทศไม่สามารถผลิตได้ อาทิ เหล็กแผ่นรีดร้อน เหล็กซิลิกอน เหล็กกล้ารอบสูง (High speed steel) เหล็กแผ่นชนิด TMBP (Tin Mill Black Plate) เหล็กกล้าไร้สนิม (Stainless Steel) และ ท่อเหล็กชนิดไม่มีตะเข็บ (Seamless Steel tubes and pipes)

นอกจากการเลื่อนโครงการเมกะโปรเจกต์ ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราเติบโตของ อุตสาหกรรมเหล็กให้ขยายตัวในอัตราลดลงมีค่อนข้างมากที่สำคัญ คือ ราคาน้ำมันตลาดโลกที่ยัง ผันผวนในระดับสูง 65-70 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล อัตราดอกเบี้ยที่แนวโน้มปรับสูงขึ้น ราคา วัตถุดิบนำเข้า และ ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ล้วนต่างกระทบต่อต้นทุนการผลิต ไปจนถึงค่าเงินบาท ที่แข็งค่าขึ้นส่งผลต่อการส่งออกให้ลดลง อีกปัจจัยเสี่ยงคือสถานการณ์การเมืองภาคคลัสต์หลายชา สามารถส่งผลกระทบถึงการลงทุนในประเทศและการเข้ามาลงทุนจากต่างประเทศลดลงได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ถ้าความเชื่อมั่นของการบริโภคไม่ลดลงเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้น และการ ส่งออกรถยนต์ยังขยายตัวต่อเนื่องจะช่วยให้สถานการณ์เหล็กมีโอกาสกลับมาเติบโตต่อไปได้โดย ในปี 2549 ความต้องการใช้เหล็กน่าจะเพิ่มเป็น 15-16 ล้านตัน

การเปิดเขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) กับประเทศญี่ปุ่นตามกรอบ ความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership : JTEP) ถ้า เริ่มมีผลบังคับใช้ น่าจะเป็นช่องทางช่วยให้เกิดการส่งออกไทยเพิ่มขึ้นเพราะการจัดทำเขตการค้า เสรีหรือ FTA จะมีการปรับลดอัตราภาษีระหว่างกันและการลดอุปสรรคข้อกีดกันทางการค้าลง ขณะที่ ผู้บริโภคและผู้นำเข้าเหล็กจากญี่ปุ่นจะได้บริโภคสินค้าในราคาถูกลงและสามารถลดต้นทุน

การนำเข้าส่งผลต่อการลดต้นทุนการผลิต เป็นประโยชน์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการได้อีกทางหนึ่ง

ในกรอบความตกลง JTEP มีข้อผูกพันที่เกี่ยวกับสินค้าหลักของฝ่ายไทย ดังนี้

- เหล็กแผ่นรีดร้อนและเหล็กกล้าบางรายการ ที่ไม่มีผลิตในประเทศไทย จะยกเลิกภาษีนำเข้าทันทีในวันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้
- เหล็กแผ่นรีดร้อนบางรายการคงอัตราภาษีเดิมไว้ระยะเวลา 10 ปี ในปีที่ 11 จะเริ่มทยอยลดไปจนเหลือเป็นร้อยละ 0 ในปีที่ 15
- เหล็กอื่น ๆ ทุกรายการ จะยกเลิกภาษีภายในปีที่ 11 หลังความตกลงมีผลใช้บังคับ กล่าวคือ เหล็กอื่น ๆ ให้คงภาษีไว้ 8 ปี โดยปีที่ 9 ลดลงครึ่งหนึ่งและปีที่ 10 เหลือร้อยละ 0
- ให้โควตาเหล็กรีดร้อนชนิดแผ่นและชนิดม้วนบางรายการ สำหรับนำไปใช้รีดเย็น เพื่อใช้ในการผลิตยานยนต์ ไทยจะกำหนดโควตาปลอดภาษี และจะให้โควตาเหล็กแผ่นรีดเย็นสำหรับใช้ผลิตกระป๋อง โดยทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันทบทวนปริมาณโควตาทุกปี
- ด้านความร่วมมือกันเสริมสร้างรากฐานเทคโนโลยีให้อุตสาหกรรมเหล็กไทย เสริมสร้างเทคโนโลยีที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็กไทย พัฒนาทักษะฝีมือของผู้เชี่ยวชาญในโรงงานเหล็กไทย สนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญของวิศวกรเหล็กไทย

โดยผลิตภัณฑ์เหล็กกว่า 100 รายการ ที่คาดว่าจะปรับอัตราภาษีเป็นร้อยละ 0 ทันที เนื่องจากเป็นเหล็กที่คุณภาพสูงในประเทศไม่สามารถผลิตได้ อาทิ เหล็กซิลิกอน และ TMBP หรือ สามารถผลิตได้แต่ไม่พอสนองความต้องการใช้ในประเทศ นั้น ซึ่งในรายละเอียดว่ามีพิกิตใดบ้างที่ต้องปรับอัตราภาษีคงต้องรอหลังการลงนามความตกลงให้แล้วเสร็จก่อน

อย่างไรก็ตาม การเตรียมลงนามตามกรอบความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจกับประเทศญี่ปุ่นตามกำหนดเดิมคือในวันที่ 3 เมษายน 2549 ได้เลื่อนออกไปตามความจำเป็นทางการเมืองที่มีการประกาศยุบสภาไปเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 ดังนั้น หากทุกอย่างมีความเรียบร้อยและมีรัฐบาลชุดใหม่ คาดว่าการลงนามความตกลง JTEP น่าจะสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ภายในปี 2549 นี้ ทั้งนี้ ถ้าการลงนามล่าช้าและเลื่อนยาวออกไปมาก อาจจะมีส่วนให้ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมเหล็กมีผลกระทบได้เช่นกัน

ภาพรวมการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

ปี 2548 ญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งของไทย โดยไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลการค้าเรื่อยมา ตัวเลขในปี 2548 ไทยเสียดุลให้ญี่ปุ่นจำนวนสูงถึง 442,654 ล้านบาท ซึ่งเป็น

การขาดดุลเป็นประเทศอันดับหนึ่งจากการขาดดุลของไทยกับแต่ละประเทศ เนื่องจากไทยมีการนำเข้าสินค้าจากญี่ปุ่นมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นสินค้าในกลุ่มเครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์โลหะ และเศษโลหะ แม้ว่า การส่งออกของไทยไปยังญี่ปุ่นมีมูลค่าการส่งออกปรับสูงขึ้น แต่ยังเป็นมูลค่าที่ต่ำกว่ามูลค่าการนำเข้า ปัญหาการขาดดุลการค้าของไทยจึงมีระดับสูงมาก กล่าวคือ ในปี 2548 มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น 1,653,818 ล้านบาท เป็นมูลค่าที่ไทยส่งสินค้ารวมไปญี่ปุ่นจำนวน 605,582 ล้านบาท ขณะที่การนำเข้าของไทยจากญี่ปุ่นมีมูลค่าสูงจำนวน 1,048,236 ล้านบาท

สินค้าเข้าของไทยจากญี่ปุ่นปี 2547-2548

หน่วย : ล้านบาท

	รายการ	2547	2548
1.	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	176,598	201,412
2.	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	101,372	143,804
3.	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	89,479	117,507
4.	แผงวงจรไฟฟ้า	103,444	103,808
5.	ส่วนประกอบและอุปกรณ์	83,412	87,129
6.	เคมีภัณฑ์	67,967	78,235
7.	เครื่องมือ เครื่องใช้ทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์	31,318	33,538
8.	ผลิตภัณฑ์ทำจากพลาสติก	30,193	32,532
9.	ผลิตภัณฑ์โลหะ	24,320	31,718
10.	สินแร่โลหะ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	24,762	26,735
	อื่นๆ	168,257	191,819
	มูลค่ารวม	901,122	1,048,236

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพาณิชย์

การค้าเหล็กระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นนับเป็นประเทศผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่นเป็นแหล่งนำเข้าเหล็กรายใหญ่ที่สุดของไทย โดยมูลค่านำเข้าคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 41 ของมูลค่าการนำเข้าเหล็กรวมจากทุกประเทศ ปี 2548 ไทยนำเข้าเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็กรวมทั้งสิ้นจากทุกประเทศ 348,939 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 32 จากปี 2547 โดยเป็นมูลค่าการนำเข้าเหล็กจากญี่ปุ่น 143,804 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14 ของ

มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุกชนิดรวมจากญี่ปุ่น ขณะที่การส่งออกเหล็กไทยไปญี่ปุ่นมูลค่าน้อยมากเพียง 1.2 หมื่นล้านบาทเท่านั้น สาเหตุหนึ่งที่ไทยนำเข้าเหล็กจากญี่ปุ่นจำนวนมากเพราะมีบริษัทลูกของญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนตั้งฐานผลิตในไทยสูงกว่าประเทศอื่นจึงต้องนำเข้าเหล็กจากบริษัทแม่ในญี่ปุ่นโดยเฉพาะเหล็กที่ใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องจักรอุตสาหกรรม ซึ่งราคาจะสูงกว่าเหล็กชั้นคุณภาพธรรมดา

ผลิตภัณฑ์เหล็กที่ไทยต้องอาศัยนำเข้าจากญี่ปุ่นจำนวนมากคิดเป็นมูลค่าสูงได้แก่ เหล็กแผ่นรีดร้อน เหล็กแผ่นเคลือบ เหล็กแผ่นรีดเย็น เหล็กไร้สนิม และ ท่อเหล็ก เป็นต้น เฉพาะมูลค่าเหล็กแผ่นรีดร้อนที่นำเข้าจำนวน 32,518 ล้านบาท ทั้งนี้ เหล็กจากญี่ปุ่นส่วนมากนำมาใช้สำหรับการรีดเย็นต่อเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วน

แหล่งนำเข้าเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็กของไทยปี 2546-2548

หน่วย : ล้านบาท

	ประเทศ	2546	2547	2548	สัดส่วน (%) ปี 2548
1.	ญี่ปุ่น	76,450	101,372	143,804	41.21
2.	รัสเซีย	15,351	28,177	47,023	13.48
3.	จีน	4,147	23,610	40,991	11.75
4.	เกาหลีใต้	8,296	12,227	20,673	5.92
5.	บราซิล	8,902	11,668	15,272	4.38
6.	ไต้หวัน	6,398	8,876	11,599	3.32
7.	ออสเตรเลีย	5,067	8,622	7,555	2.17
8.	สหรัฐอเมริกา	7,641	10,104	7,130	2.04
9.	ยูเครน	9,108	11,502	7,118	2.04
10.	แอฟริกาใต้	3,438	4,826	5,620	1.61
	อื่นๆ	32,783	44,082	42,153	12.08
	รวมทั้งสิ้น	177,581	265,066	348,939	100

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพาณิชย์

อย่างไรก็ดี ไทยได้นำมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping: AD) มาใช้กับการนำเข้าสินค้าเหล็กแผ่นรีดร้อนจาก 14 ประเทศ รวมทั้งจากประเทศญี่ปุ่น โดยการนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นคิดเป็นสัดส่วนสูงสุด ซึ่งอัตราค่าธรรมเนียม AD ที่นำเข้าจากญี่ปุ่นถูกกำหนดไว้

36.25% ของราคานำเข้า CIF (Cost+ Insurance+ Freight) เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 27 เดือน พฤษภาคม 2546 เป็นระยะเวลา 5 ปี

การนำเข้าเหล็กปี 2549 จากญี่ปุ่น

ในปี 2549 (ม.ค.-เม.ย.) การนำเข้าเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็กจากทุกประเทศ มูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 93,000 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์เหล็กที่นำเข้าจำนวนมากคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40 ของการนำเข้ารวมทั้งสิ้น นั้น มาจากประเทศญี่ปุ่นเป็นมูลค่าสูงสุดประมาณ 37,500 ล้านบาท ที่เหลือรองลงไปเป็นการนำเข้าจากประเทศรัสเซีย เกาหลีใต้ จีน บราซิล ใต้หวัน ออสเตรเลีย อินเดีย เบลเยียม และ ยูเครน ตามลำดับ โดยการนำเข้ารวมลดลงร้อยละ 29 จากช่วงเดียวกันของปี 2548 ซึ่งมีมูลค่าการนำเข้าทั้งสิ้นประมาณ 130,560 ล้านบาท

ผลิตภัณฑ์เหล็กที่สำคัญและมีมูลค่าการนำเข้าสูงมากตามลำดับ ได้แก่ เหล็กแท่ง วัตถุดิบกึ่งสำเร็จรูป (พิกัด 72.07) มูลค่า 16,321 ล้านบาท เหล็กแผ่นเคลือบ (พิกัด 72.10) มูลค่า 14,523 ล้านบาท ข้อต่อและท่อเหล็ก (พิกัด 73.01-07) มูลค่า 13,897 ล้านบาท และ เหล็กแผ่นรีดร้อน (พิกัด 72.08) มูลค่า 13,015 ล้านบาท ซึ่งการนำเข้าเฉพาะรายการผลิตภัณฑ์ เหล็กที่สำคัญและมีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุดที่มาจากประเทศญี่ปุ่น ได้แก่

1. เหล็กแผ่นรีดร้อน (พิกัด 72.08) มูลค่าประมาณ 10,016 ล้านบาท คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 77 ของมูลค่าการนำเข้าจากทุกประเทศรวม 13,015 ล้านบาท
2. เหล็กแผ่นเคลือบ (พิกัด 72.10) มูลค่าประมาณ 9,911 ล้านบาท คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 68 ของมูลค่าการนำเข้าจากทุกประเทศรวม 14,523 ล้านบาท
3. เหล็กแผ่นรีดเย็น (พิกัด 72.09) มูลค่าประมาณ 3,458 ล้านบาท คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 70 ของมูลค่าการนำเข้าจากทุกประเทศรวม 4,914 ล้านบาท
4. ท่อเหล็ก (พิกัด 72.03-07) มูลค่าประมาณ 2,884 ล้านบาท คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 21 ของมูลค่าการนำเข้าจากทุกประเทศรวม 13,897 ล้านบาท
5. เหล็กซิลิกอน (พิกัด 72.25) มูลค่าประมาณ 1,880 ล้านบาท คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 71 ของมูลค่าการนำเข้าจากทุกประเทศรวม 2,664 ล้านบาท
6. เหล็กแผ่นไร้สนิม (พิกัด 72.19) มูลค่าประมาณ 1,586 ล้านบาท คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 25 ของมูลค่าการนำเข้าจากทุกประเทศรวม 6,451 ล้านบาท

สรุป

อุตสาหกรรมเหล็กไทยหลังการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น ผู้ประกอบการไทย คงต้องเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตมากขึ้นเพื่อลดต้นทุนการผลิตรองรับการแข่งขันที่สูงขึ้น ตลอดจนเพื่อลดมูลค่าและปริมาณการนำเข้า โดยการผลิตที่ได้มาตรฐานสากลและสามารถผลิต เหล็กคุณภาพเกรดพิเศษทัดเทียมกับเหล็กนำเข้า อีกทั้ง ยังสามารถส่งออกยังต่างประเทศได้

เนื่องจากในกรณีต้องมีการปรับลดอัตราภาษีสินค้าหลักของทั้งสองฝ่าย ตามข้อตกลง FTA นั้น ปัจจุบันปกติอัตราภาษีนำเข้าหลักของญี่ปุ่นอยู่ที่ระดับต่ำเพียงร้อยละ 0-3 ขณะที่อัตราภาษีนำเข้าหลักของไทยอยู่ที่ระดับสูงกว่าคือร้อยละ 1-10

ดังนั้น ในมุมมองเรื่องการลดอัตราภาษีภายใต้ FTA ญี่ปุ่นจึงน่าจะเป็นฝ่ายได้รับประโยชน์จากไทยมากกว่า แต่ในแง่ของผู้นำเข้าและผู้บริโภคหลักของไทยที่จำเป็นต้องนำเข้าเพื่อนำมาใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรกล และบรรจุภัณฑ์กระป๋องผลไม้และอาหาร จะได้รับประโยชน์เมื่ออัตราภาษีลดลงโดยทำให้ต้นทุนการนำเข้าลดลงส่งผลดีต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งนี้ เพราะความจำเป็นเนื่องจากโครงสร้างของอุตสาหกรรมหลักไทยต้องพึ่งพาวัตถุดิบนำเข้าจำนวนมากจึงทำให้ในแต่ละปีการค้าหลักมีปัญหาขาดดุลต่อเนื่องและขยายตัวมากขึ้นโดยเฉพาะกับประเทศญี่ปุ่นผู้นำเข้ารายใหญ่สุด ตามปริมาณการผลิตและความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ซึ่งภาครัฐได้มีแนวทางแก้ปัญหาโดยส่งเสริมให้มีการลงทุนผลิตเหล็กขั้นต้นในประเทศเพื่อถลุงเหล็กให้ได้วัตถุดิบหลักที่มีคุณภาพใช้เองในประเทศลดการนำเข้าเหล็กแท่งกึ่งสำเร็จรูปและลดต้นทุนการนำเข้า สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และศักยภาพการแข่งขันได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประโยชน์สูงสุดต่ออุตสาหกรรมเหล็กไทยที่จะได้รับจากการลงนาม FTA ไทย-ญี่ปุ่น คือ เรื่องความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีและทักษะแก่ผู้เชี่ยวชาญและวิศวกรในโรงงานเหล็กไทยซึ่งนับเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาความแข็งแกร่งอย่างยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมเหล็กไทยเพื่อการปรับตัวเตรียมรองรับเข้าสู่การเปิดเขตการค้าเสรีและการแข่งขันในเวทีระดับโลกที่เป็นตลาดการค้าเสรีที่ไม่มีกำแพงภาษีคืออัตราภาษีนำเข้าลดเหลือร้อยละ 0 ต่อไป

กลุ่มส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

สำนักพัฒนาและส่งเสริม

16 มิถุนายน 2549